

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti

Tanja Škrgatić
Bez naslova

Zagreb, 2014.

Ovaj rad izrađen je na Akademiji likovnih umjetnosti, odsjeku za Likovnu kulturu, smjer slikarstvo, pod vodstvom red.prof.art. Damira Sokića i predan je na natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u akademskoj godini 2013./2014.

Sadržaj rada:

1. Uvod
2. Hipoteza / Obrazloženje autora
3. Plan rada
4. Rezultati
5. Rasprava / Izložba
6. Zahvale
7. Sažetak / Summary
8. Životopis

1. UVOD

”Slikarstvo će se nastaviti. Slikarstvo je daleko od toga da bude dovršeno, ono nikad neće biti dovršeno jer je prebogato. Medij je tako izazovan. Što bi bilo izazovnije nego imati beskrajne mogućnosti. Mislim da postoji mnogo više za uraditi. U budućnosti ćemo vjerojatno vidjeti stvari na koje danas ne bismo ni pomislili. Možda to i neće biti slikarstvo poput ovog kojeg danas poznajemo.”¹

Znati slikati ? Što to točno znači. Ukoliko nismo i sami umjetnici možemo lako završiti raspravu o slikarstvu pojmom «dopadljivost». Danas se prečesto vodimo dvjema tezama – onom kako je ono što vidimo to što jest, ili drugom kako sve prolazi. Njih je lako prihvatiti jer su nam nametnute, kako kulturološki, tako i silom vlastite inercije. Pitanje je što se dogodilo s onom sumnjom koja je svojstvena misaonom čovjeku. Je li naša masa postala tolika da se više ne može pokrenuti dalje od onog što nam je servirano. Sumnja jest ta iz koje sve proizlazi. Ukoliko ćemo govoriti o medijskoj definiranosti, apstrakcija je oduvijek je bila smatrana autorefleksivnom granom slikarstva. Danas, kada se nađemo u situaciji da stojimo u muzeju ispred apstraktne slike većih dimenzija preplavi nas određen osjećaj nepoznatog i poznatog. Slika je danas sveprisutna u vizualnoj kulturi, ona pobuđuje u nama reakciju. Reminiscencija? Referenca na povijest? Ili slika za nas predstavlja jednostavno riječ, govor, umjetnika pomalo sličnih ruku a različitog vremena u glavi. Tražimo izvore, tražimo korijenje. Ono što treba imati na umu je kako svaka sličnost ili razlika nije moguća u baš svako doba stoljeća, desetljeća. Je li danas apstraktno slikarstvo pomalo ekspresivnog ozračja moguće povezati isključivo sa vremenom kada je nastalo ili ono upravo jest utisak vremena u kojem nastaje. Povijest ih razdvaja, no što ih povezuje? Je li to misao, emocija, proces, htijenje? U kapitalističkom društvu u kojem živimo nije teško osjećati se osamljeno. Jesmo li i mi postali osamljeni Europljani na poslijeratnom američkom tlu. Zašto je apstrakcija konstantno prisutna u čovjeku bez obzira na svijest o opipljivom svijetu, bez obzira na jad i blagostanje?

¹ Citat R. Rymana , Maković, Z., *Tabula Rasa (Analitičko i primarno slikarstvo)*, Gliptoteka HAZU, Zagreb, 2014.

"Bez naziva", 180 x 150 cm, ulje na platnu, 2013.

2. OBRAZLOŽENJE AUTORA

U svom radu propitujem ne samo doživljaj gotove slike već i sam proces slikanja. Bavim se estetskim značajem apstrakcije kao grane slikarstva i vlastitom intrinzičnom motivacijom za njenim stvaranjem. Pri slikanju koristim pigmente boja koje miješam sa lanenim uljem, firnisom, raznim lakovima i slikarskim medijima. Zanima me kolika je širina onog neočekivanog što mi pruža sam proces rada, a kao krajnji rezultat i sama slika. Pokušaj ovladavanja medijem kao nečim konkretnim a opet nepredvidljivim i spajajući to sa vlastitom slikarskom gestom. Rezultat je jedan doživljaj koji je vrlo osoban. Na prvi pogled ni u najmanju ruku ne bismo ga mogli nazvati «meditativnim». Korištenje određenog medija tokom samog procesa slikanja u više faza nastajanja, dovodi do određenih promjena u stanju svijesti, pa tako i u slici. Isprepliću se neočekivani događaji. Boja se više puta cijedi, postaje predvrda, bijela postane žuta. Borim se sa prirodom medija te istovremeno sa samom sobom. Taj sukob može biti vrlo frustrirajući no ponekad rezultirati iznenađujućim efektima i gestama. Nemogućnost uspostave kontrole, kao tek povremeni rezultat neiskustva, dovodi do jedne dinamizirane površine same slike. Ponekad proizvod slučajnosti a ponekad namjere. Nemam potrebu zaniijekati kako slika nastaje sama od sebe. Imam osjećaj kao da ju ja nisam napravila. Već ona samu sebe. Ipak, onaj trenutak u kojem imam razlog nešto napraviti ili ne napraviti, upotrijebiti gustu ili rijetku boju, vjerujem da mi pruža slobodu zbog koje na kraju krajeva i slikam. Dakle osim samog slikarstva, propitivanja same sebe i vlastitih aspiracija, kroz proces nastajanja djela nastojim hodati gledajući na svaki korak kao na nešto novo.

detalji, "Bez naziva", 2013.

"Bez naziva", 140 x 160cm, ulje na platnu, 2013.

3. PLAN RADA

Nikad nisam radila planski. Slike nastaju iz resursa nezadovoljstva i neslaganja s onim utvrđenim pravilima. Iz slike u sliku se krećem pokušavajući naći kraći put k većem zadovoljstvu. Ja neznam što me na putu čeka, kakva će se avantura desiti i kako ću je preživjeti, utoliko je nemoguće planirati slike. Naučila sam prepoznavati orijentire, ali oni samo daju momentalni smjer do slijedećeg orijentira. Puno je prostora ostavljeno instinktima. To je priroda apstraktnog slikarstva. Ovisno o vlastitom raspoloženju mijenjam način na koji slikam, preslikavam već gotovu sliku ili uništavam ono što je bilo prije. Ta neprekidna potreba za aktivnošću, vjerujem proizlazi iz konstantne potrebe za dokazivanjem. Kome ako ne samoj sebi? Opet iznova traženjem vjere u umjetnost. Kroz svoj rad cilj mi je iznova graditi i rušiti. Jer

postavlja se problematika gdje je zapravo original i što on jest? Original postaje originalom upravo u trenutku kada umjetnik to kaže. Kada svjesno povuče zadnji potez kistom na podlozi i donese odluku o autentičnosti djela.

Ranije u obrazloženju svog rada spominjem kako sam svjesna toga da se za moje slike ne bi moglo reći da su smirujuće, neki bi mogli reći i da djeluju pomalo grubo. No ne volim govoriti o umjetnosti kao gruboj ili nježnoj jer joj se time pa i samom radu pridaju jednosmjerni epiteti koji ne sugeriraju podvojenost čovjeka. Kruto gledanje na sliku, pogotovo apstraktnu po meni je nemoguće. Zbog toga svoje radove ni ne stavljam u «stanja» slična ljudskima ili kitim atributima. Ne zalazim u pretjeranu metafiziku ili misticizam. Za svoje radove ne kažem kako su oni "nešto više" od toga, već jednostavno kako nedostaje riječi u rječniku. Slijedeći misao, reći ću kako je rezultat njihovog nastajanja posljedica više segmenata, između ostalih okoline i vremena. Kroz moj rad nije mi cilj "pobuna" već bilježenje traga, intime, perioda života. Građenje i rušenje.

Započela sam sa apstraktnim slikarstvom koristeći uglavnom formate svog fizičkog dosegla ili čak veće. Takvi formati oslobađali su mi motoriku, mogla sam raditi nesputana, ritmovi su slobodniji, zapisi iskreniji, potpis autentičniji. Vlastita koža nije mi tijesna, moj, zaista moj prostor slobode.

detalj, "Bez naziva" 2013.

"Bez naziva", 100 x 80 cm, ulje na platnu, 2014.

4.REZULTATI

Svojim radovima ne dajem naslove, tj nazivam ih "Bez naziva", zbog toga jer smatram kako oni govore sami za sebe. Umjetnik sam bira naslove svojih radova, "Bez naziva" za mene osobno je najbolji naziv koje one trenutačno mogu imati. Ostavljam puteve slobodnima, asocijacije spontanima, a što se mene tiče, meni one imaju naziv, no kao što sam ranije spomenula nedostaje mi riječi, a sve ostalo je ondje, na površini platna.

5.RASPRAVA / IZLOŽBA

Radovi su bili izloženi u galeriji Academia Moderna u lipnju 2013.

fotografija postava, lipanj 2013.

ZAPISI o slikama Tanje Škratić, i o slikarstvu danas

The portion of opacity arranged between the Other and myself (...) in a relationship of pure sharing, in which exchange and discovery and respect are infinite, that goes without saying.

Because you have the right to be obscure, first to yourself.¹

Postoji više razloga zbog kojih slike Tanje Škratić, nastale tijekom zadnje godine dana i po prvi puta izložene u Academia moderna predstavljaju iznenađenje, a zanimljiva pri tome jest činjenica da svoj efekt iznenađenja duguju onim razlozima po kojima to zapravo ne bi trebale biti. Ti razlozi tiču se krajnje direktnih povijesnih referenci u odnosu spram funkcioniranja apstrakcije u strategijama dokidanja i reanimiranja medija slikarstva tijekom 20. stoljeća s jedne, i jasnih distanciranja od velikih očekivanja spram medijski nedefiniranog položaja sveprisutne slike u vizualnoj kulturi danas s druge strane. Prepoznatljivi oslonci u slikarstvu apstraktnog ekspresivnog ozračja, na koje slike Tanje Škratić upućuju već na prvi pogled, ne odaju tako nikakav samorazumljiv razlog radi kojeg bi aktualno obraćanje tradiciji slikarstva „herojske apstrakcije“ bilo neočekivano, pošto su obraćanja povijesnim kontekstima odavno uvrježena pojava. S manjim ili većim, poviješću uvjetovanim modifikacijama. Ove slike ne postavljaju npr. ni revolucionarne zahtjeve shodno apstrakciji historijskih avangardi, niti inzistiraju na statusu inovacije sukladno sklonostima apstrakcije visokog modernizma što bi u sveopćoj postmodernističkoj zaigranosti povijesnim obrascima još eventualno i predstavljalo neki pomak od retrogardne postmodernističke površnosti ili od utopljenosti u sveopće supostojanje svih vrsta slikovnosti. Štoviše, pošto se kod ove umjetnice radi o aktiviranju upravo onog registra slikovnosti koji inzistira na medijskoj definiranosti, i to u situaciji u kojoj su intenzivirane diskusije oko središnje uloge „slike“ u kulturi suvremenog svijeta daleko odmakle od zahtjeva za medijskom čistoćom i koncentrirale se na „post-medijsko stanje“ - na uvjete institucionalne i medijske prisutnosti i distribucije slika, opravdano bi bilo posumnjati u pozitivnu, ozbiljnu namjeru i opravdanu logiku ponovnog oživljavanja slike na platnu.

Čini se međutim da je ovdje jednako malo riječ o već uvrješanim praksama oživljavanja slikarstva bilo modernističkih bilo postmodernih predznaka jer slike Tanje Škratić - premda ukazuju na sve simptome osviještenog pomaka od autoreferencijalnosti ka autorefleksivnosti - ne određuje isključivo pitanje o naravi medija odnosno inter-(ne)medijalnosti slike; njeno slikarstvo ne pozicionira se niti prema modernističkoj tautologiji „What you see is what you see“ niti prema postmodernističkoj proizvoljnosti, prema sloganu „anything goes“. Dapače, iznenađujuća ja suverenost kojom je slikarstvo Tanje Škratić potvrda sumnje i u jedno i u drugo: Nije ipak sve što vidimo samo to što vidimo, niti je baš sve moguće u svako doba, pa tako ni ono što se ukazuje poznatim ne mora zadržati isto značenje u svakoj situaciji.

Iznenađenje koje izazivaju slike Tanje Škratić, ulja na platnu ili dasci, neukovirene, a koje možemo vidjeti u Academia Moderna - ne počiva dakle ni na čemu što bi bilo strano, a još manje na nečem sasvim novom, ili još „skrivenom“ što bi u njima tek trebalo pronaći. Dapače, sasvim su jasne povijesne reference na poznata iskustva: svaki opis dinamiziranih površina ovih slika, rukopis kojim su izvedene ili njihov koloristički impetus upućuju na gestualnu vitalnost ponajprije američkog apstraktnog ekspresionizma. Premda međutim u njima ima intenziteta *action paintings*, za razliku od Pollockovih *all over*-slika Tanja Škratić koristi formate po mjeri dosega svojega fizičkog/tjelesnog limita koji su doduše u našim prilikama još uvijek razmjerno veliki formati, ali su daleko od onih radi kojih bi poput *dripping*-virtuoza mogla tvrditi da njene slike „nemaju ni početak, ni kraj“. Bliži bi joj sigurno bio iskaz da njene slike „jesu i početak i kraj“ što je mislio o svojem *colour field* slikarstvu Barnett Newman, ali su za usporedbu s ovim „ogrankom“ američke apstrakcije slike Tanje Škratić isuviše uznemirujuće, pa iako posjeduju izvjestan „stimung“ - daleko su od meditativnosti kakvu je ovaj autoreferencijalni pristup u konačnici ishodio u djelima Rothkoa ili Reinhardta. ...

Iz predgovora Blaženke Perice

¹ Édouard Glissant, „The Thinking of the Opacity of the World“, u: *Philosophie de la Relation. Poesie en etendue*, 2009. Citirano prema engl. prijevodu u *FRIEZE d/e NO. 7, Winter 2012., str. 77*

6. ZAHVALE:

Mentor red.prof. Damir Sokić

Dr.prof.Blaženka Perica

Gordana Bralić, Marko Vojnić Gin

"Bez naziva", 105 x 80 cm , ulje na platnu, 2014.

"Bez naziva", 105 x 80 cm , ulje na platnu, 2014.

"Bez naziva", 105 x 80 cm, 2014.

detalj, "Bez naziva", 2013.

"Bez naziva", 170 x 150 cm, ulje na platnu, 2014.

7. SAŽETAK

Tanja Škrgatić

Bez naslova

Znati slikati? Što to točno znači. Ukoliko i sami nismo umjetnici možemo lako završiti raspravu o slikarstvu pojmom «dopadljivost». Pitanje je što se dogodilo s onom sumnjom koja je svojstvena misaonom čovjeku. Je li naša masa postala tolika da se više ne može pokrenuti dalje od onoga što joj je servirano?

Ukoliko govorimo o medijskoj definiranosti, apstrakcija je oduvijek bila smatrana autorefleksivnom granom slikarstva. Je li danas apstraktno slikarstvo pomalo U svom radu propitujem ne samo doživljaj gotove slike već i sam proces slikanja. Zanima me kolika je širina onog neočekivanog što mi pruža sam proces rada, a kao krajnji rezultat i sama slika. Nikad nisam radila planski. Slike nastaju iz resursa nezadovoljstva i neslaganja s onim utvrđenim pravilima. Iz slike u sliku se krećem pokušavajući naći kraći put k većem zadovoljstvu. Puno je prostora ostavljeno instinktima. To je priroda apstraktnog slikarstva.

Kroz moj rad cilj mi je iznova graditi i rušiti, jer postavlja se problematika gdje je zapravo original i što on jest? Original postaje originalom u trenutku kada umjetnik to kaže.

Ključne riječi : apstrakcija, autorefleksivnost, proces rada, original ekspresivnog ozračja moguće povezati isključivo s vremenom kada je nastalo ili upravo ono jest utisak vremena u kojem nastaje?

"Bez naziva", 170 x 150 cm, ulje na platnu, 2014.

SUMMARY

Tanja Škrgatić

Untitled

To know how to paint? What does it mean exactly? Unless artists ourselves, we can end a discussion about painting with a term „attractiveness“. The question is what happened to that doubt so inherent in the intellectual human being. Has our mass grown to such an extent as to be unable to reach beyond what it is confronted with?

As for medium definition, abstract painting has always been considered an autoreflexive branch of painting. Can today's abstract painting with a trace of expressiveness be linked exclusively with the time in which it has been created or is it as such the impression of time in which it is generated?

In my work, not only do I analyse the experience of a finished painting but also the very process of painting as such. I am interested in the scope of the unexpected the process of my work provides me with as well as in the end result i.e. painting. I have never stuck to a plan. Paintings stem from a well of dissatisfaction and disagreement with a set of rules. From one painting to the other I move on trying to find a shortcut to what will bring me more satisfaction. This is where instincts come into their own. This is the nature of abstract painting.

Through my work I recreate and destroy because a question arises, i.e. where the original actually is and what it in fact represents. The original becomes an original the moment the artist says so.

Key words: abstraction, autoreflexiveness, process of work, the original

8. ŽIVOTOPIS

Tanja Škrgatić

tanja_skrgetic@hotmail.com

Tanja Škrgatić, rođena u Zagrebu 1989. god. Završila II. opću gimnaziju u Zagrebu a zatim upisala studij Likovne kulture na Akademiji likovnih umjetnosti, gdje trenutačno završava magisterij, smjer slikarstvo.

Izložbe:

Lipanj 2013., Samostalna izložba u galeriji Academia Moderna, Zagreb

Grupne izložbe:

Listopad 2013., *Dani otvorenih ateliera 2013: Mladi , mlađi, najmlađi*, Atelieri Žitnjak

Prosinac 2012., *Venientes 3*, K.D. Vatroslav Lisinski

Rujan 2012., *Tu smo 3*, Muzej suvremene umjetnosti Istre, Pula